

კომერციული ბანკების ფინანსური ანგარიშგებისა და სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე ფინანსური მდგომარეობის CAEL-ის სისტემით ანალიზისა და შეფასების მეთოდური სახელმძღვანელო

დამტკიცებულია
საქართველოს ეროვნული ბანკის
პრეზიდენტის
2007 წლის 25 სექტემბრის **N251** ბრძანებით

მუხლი 1. შესავალი

1. საბანკო საქმიანობის ზედამხედველობის მიზანია საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკებისა და უცხოეთის ბანკების ფილიალების (შემდგომში „ბანკი“) საქმიანობის რეგულირების მეშვეობით საბანკო სისტემის სტაბილური ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, საბანკო სისტემაში სისტემური კრიზისის წარმოქმნის ალბათობის მინიმუმება და ამ გზით ბანკების დეპოზიტორთა და სხვა კრედიტორთა ფულადი სახსრების, საბანკო სისტემაში კონკურენტუნარიანობის პრინციპებისა და ეროვნული ბანკის ინსტიტუციური ინტერესების მაქსიმალურად დაცვა. ამდენად, საბანკო ზედამხედველობის ძირითად არგუმენტს მენაბრეთა დანაკარგის რისკის შემცირება და ამ გზით ბანკების მიმართ საზოგადოების ნდობის განმტკიცება წარმოადგენს.

2. იმის გათვალისწინებით, რომ საბანკო ზედამხედველობა კონცენტრი–რებულია კონკრეტულ ბანკზე, ზედამხედველობის პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ბანკში ადგილზე გასვლით (უშუალოდ ბანკში ინფორმაციის მიღება) ან ადგილზე გაუსვლელოდ (ბანკების მიერ წარმოდგენილი ფინანსური ანგარიშგებების დეტალური შემოწმება) შემოწმების ჩატარებას. ამგვარი მიდგომა განიხილება, როგორც ურთიერთშეესების და არა როგორც ალტერნატიული მექანიზმი. ამასთან ამ ორი მიმართულების სინთეზით იქმნება მძლავრი კომბინაცია, თუ მათი განხორციელება ხდება კოორდინირებულად. ადგილზე გაუსვლელოდ შემოწმების ფორმა გულისხმობს ზედამხედველების მიერ კომერციული ბანკებისაგან წარმოდგენილი ფინანსური ანგარიშგებისა და სტატისტიკური მონაცემების შემოწმებას, შეფასებას, ანალიზს შესაბამისი დასკვნებისა და რეკომენდაციების მომზადებას, აგრეთვე ადგილზე შემოწმების დროს გამოვლენილი პრობლემების გადაჭრას. ასეთი სახის ინფორმაციის ანალიზი საშუალებას იძლევა, შემოწმდეს თითოეული ბანკის საქმიანობა, რათა დროულად გამოვლინდეს ბანკში შექმნილი პრობლემები და მათ აღმოსაფხვრელად საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ბანკისათვის წაყენებული მოთხოვნების შესრულების მდგომარეობა. აღნიშნული პროცესი ეხმარება ბანკში ადგილზე გასვლით შემოწმებისათვის გამოყოფილი რესურსების უფრო ეფექტიან გამოყენებას. ადგილზე გაუსვლელოდ შემოწმების პროცედურა და მონაცემთა ანალიზი, ზოგიერთი თავისებურებების გათვალისწინებით, გამოიყენება იმ კონკრეტულ საკითხებზე მუშაობისას, რომლებიც ფასდება რაოდენობრივ ასპექტში (მაგალითად, კაპიტალი, ლიკვიდობა, მსხვილი რისკები), თუმცა ნაკლებად გამოდგება ბანკის მენეჯმენტისა და საოპერაციო რისკების ხარისხის შესაფასებლად.

3. ზედამხედველობის ამ ფორმის ერთ-ერთი ძირითადი ასპექტი, შემოწმების შედეგად გამოვლენილი პრობლემებისა და დარღვევების აღმოფხვრა/გამოსწორების მიზნით, ეროვნული ბანკის მიერ ბანკისათვის დაწესებული ღონისძიებების შესრულებაზე კონტროლის განხორციელებაა.

4. ადეკვატურობის ინფორმაციის მიღების და მათ საფუძველზე შესრულებული ანალიზის ხარისხის უზრუნველსაყოფად შეიქმნა ეს მეთოდური სახელმძღვანელო, რომელიც ეფუძნება კვარტალური ანგარიშგების მონაცემების, ასევე ბანკის შესახებ სხვა მისაწვდომი ინფორმაციის, ადგილზე ჩატარებული შემოწმების ანგარიშგებში ასახული ინფორმაციის ჩათვლით, CAEL-ის სარეიტინგო სისტემით შემოწმება.

5. CAEL-ის სისტემით ბანკის შემოწმების მიზანია მოქმედი კომერციული ბანკების ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი და დასკვნის მომზადება, რომელიც მოიცავს ბანკის კაპიტალის, აქტივების, მომგებიანობისა და აქტივ-პასივების მართვა/ლიკვიდურობის შეფასებას 1-დან 5-მდე გრადაციით. ეს სისტემა ბანკებს ჰყოფს თანაბარი აქტივების მოცულობის მქონე ჯგუფებად და გამოითვლება პროცენტულ კატეგორიებში ფინანსური კოეფიციენტების ოთხი რიგისათვის. კომპოზიტიური CAEL-ის რეიტინგი გამოითვლება როგორც მისი შემადგენელი ოთხი კომპონენტის რეიტინგის საშუალო იმის გათვალისწინებით, რომ საბოლოო კომპოზიტიურმა რეიტინგმა უნდა ასახოს ბანკის საერთო მდგომარეობა. იგი ზოგიერთ შემთხვევაში, შეიძლება საშუალო რეიტინგზე მეტი ან ნაკლები იყოს. მაგალითად, თუ CAEL-ის რეიტინგი არის 3/3/2/1, საშუალო რეიტინგი იქნება 2, მაგრამ თუ კაპიტალისა და აქტივების ხარისხი სერიოზულად სუსტ მდგომარეობაშია, შეიძლება უფრო მართებული იყოს მე-3 კომპოზიტიური რეიტინგის მინიჭება. ამგვარად, საერთო კომპოზიტიურმა რეიტინგმა, კომპოზიტიური რეიტინგის განმარტებიდან გამომდინარე, უნდა ასახოს ბანკის საერთო მდგომარეობა.

მუხლი 2. დასკვნის (ანალიზის) ძირითადი პრინციპები

1. CAEL-ის სისტემით(ანალიზი) დასკვნა და შესაბამისი რეიტინგი დგინდება ყველა კომერციული ბანკისთვის და არის ბანკის ფინანსური მდგომარეობის ამსახველი დოკუმენტი, რომელიც განკუთვნილია საქართველოს ეროვნული ბანკის შიდა მოხმარებისათვის. რეიტინგი უნდა ასახავდეს არსებულ ფინანსურ მდგომარეობას მოსალოდნელი რისკების გათვალისწინებით, ბანკის მიერ დადგენილი კანონებისა და წესების დაცვას. დაბალი რეიტინგის (3, 4, 5) მქონე ბანკების ზედამხედველობის დასკვნა უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას ბანკში არსებული პრობლემებისა და ნაკლოვანებების შესახებ, მათ დონესა და სერიოზულობას. დასკვნაში აგრეთვე უნდა მიეთითოს არსებული პრობლემების წარმოშობის მიზეზები, მათი აღმოფხვრისათვის გასატარებელი ღონისძიებები და რეკომენდაციები. მთლიანობაში დასკვნამ უნდა მოიცვას ბანკის არსებული ფინანსური მდგომარეობის ანალიზი, ბანკის საქმიანობისა და რისკის პროფილის შეფასება.

2. ანალიზი უნდა იყოს რაც შეიძლება გასაგები და მოკლე. რიცხვითი მონაცემები და კოეფიციენტები უნდა იყოს სწორი. მოყვანილი ფინანსური მონაცემები და ანალიზი უნდა ასაბუთებდეს მინიჭებულ რეიტინგს. იგი უნდა მოიცავდეს საბალანსო უწყისის, სტრუქტურის ზოგად მიმოხილვას, აგრეთვე აქტივების, მოგების, ლიკვიდობის და კაპიტალის სტრუქტურების დეტალურ ანალიზს, აგრეთვე ინფორმაციას ბანკის შვილობილი საწარმოების და ბოლო დროს განვითარებული მოვლენების შესახებ, პასუხ გასაცემ შეკითხვებს და მსჯელობას, რომელიც კონცენტრირებული იქნებოდა კონკრეტული და ზოგადი საკითხების ანალიზზე. რაც ყველაზე მთავარია, უნდა დადგინდეს ბანკის წინაშე მდგარი რისკები. ბანკი დღეს შეიძლება სტაბილური და უსაფრთხო იყოს, მაგრამ მაღალი რისკის ფაქტორებმა, მათი არასწორი და არაკომპეტენტური მართვის შემთხვევაში, შეიძლება მისი ფინანსური მდგომარეობის სწრაფი გაუარესება გამოიწვიოს.

3. აუცილებელია, რომ CAEL-ის სისტემით ზედამხედველობის დასკვნა (**დანართი N1**) თავისი შინაარსით იყოს ანალიზური და არგუმენტირებული დოკუმენტი, რაც თავის მხრივ, გამორიცხავს დასკვნაში CAEL-ის სისტემით გარესაბანკო ზედამხედველობის ცხრილში (**დანართი N2**) მოყვანილი სტატისტიკური მონაცემების გამოორებას და მათ ახსნას. CAEL-ის სისტემით გარესაბანკო ზედამხედველობის ცხრილში მოცემული ფინანსური მონაცემებიდან განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ტენდენციებს (ზრდის თუ კლების ტემპს), თუმცა რიც შემთხვევებში საჭიროა გარკვეულ ციფრობრივ მონაცემებზე დაყრდნობა და მათი გამოყენება. ნებისმიერ შემთხვევაში დასკვნაში მოცემული უნდა იყოს მონაცემებსა და ფაქტებზე დამყარებული ანალიზი, შეფასება, რეკომენდაციები და ღონისძიებები. მაგალითად, იმის თქმა, რომ „წმინდა საპროცენტო

შემოსავალი 22 პროცენტით გაიზარდა“ ყოველგვარ აზრს არის მოკლებული; მხოლოდ ის, რომ წმინდა საპროცენტო შემოსავალი იზრდება არ ნიშნავს წმინდა საპროცენტო მარჯის გაზრდას. თუ არსებობს წმინდა საპროცენტო მარჯის კლების ტენდენცია, ეს უნდა აღინიშნოს და დადგინდეს ამ კლების გამომწვევი მიზეზები. ასევე კარგი იქნება შესაფასებელი ბანკის მუშაობის შედარება სხვა მსგავსი ბანკების ჯგუფთან.

4. CAEL-ის სისტემით ზედამხედველობის დასკვნაში ბანკის ფინანსური მდგომარეობისა და მისი კომპონენტების შეფასებისას აუცილებლად გამოყენებული და გათვალისწინებული უნდა იქნეს ბანკის საქმიანობის ამსახველი მაჩვენებლების მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლებთან შედარება, ბანკის ადგილზე შემოწმების მასალები, სარეკლამაციო წერილით ბანკისთვის დაწესებული მოთხოვნების შესრულების მიმდინარეობა და ხარისხი, გასულ პერიოდში ბანკის ფინანსური მდგომარეობის შეფასება და რეიტინგი, აგრეთვე ბანკის და მისი შვილობილი ორგანიზაციების შესახებ ეროვნულ ბანკში არსებული სხვა ინფორმაციები.

მუხლი 3. კაპიტალი

1. კაპიტალი ბანკის მიმდინარე ფინანსური მდგომარეობის ყველაზე მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია, რომელიც უზრუნველყოფს მის არსებობას მომავალში. ადეკვატურად კაპიტალიზირებული ბანკები იზრდებიან და მომხმარებელს სთავაზობენ პროდუქციის და მომსახურების ფართო სპექტრს, რაც მათ კონკურენტუნარიანობას და მომგებიანობას განაპირობებს. ადეკვატურად კაპიტალიზირებულ ბანკებს შეუძლიათ:

უკეთესად გაუძლონ დროებით უარყოფით ეკონომიკურ პირობებს;

გაუმკლავდნენ მსესხებლების მხრიდან გადაუხდელი ვალის ზრდას;

იოლად მოიზიდონ სახსრები ფულის ნაკლებობის შემთხვევაში;

ერთდროულად გადაჭრან რამდენიმე მნიშვნელოვანი პრობლემა და გამოიყენონ არსებული შესაძლებლობები;

მოიზიდონ და შეინარჩუნონ კვალიფიცირებული მენეჯმენტი და თანამშრომლები.

2. სუსტად კაპიტალიზირებული ბანკები ნაკლებად კონკურენტუნარიანნი არიან. მათ არსებობას ნებისმიერი პრობლემის წარმოქმნამ შეიძლება შეუქმნას საფრთხე. ცუდად კაპიტალიზირებული ბანკების მფლობელებს მენეჯმენტისგან შეიძლება სურდეთ უფრო მაღალ რისკთან დაკავშირებული საქმიანობის წარმოების დაშვება სესხის გაცემის, ან ინვესტირების თვალსაზრისით. თუ სარისკო პრაქტიკა გაგრძელდება და ბანკი მომგებიანი გახდება, მფლობელი მიიღებს მოგებას. თუ სარისკო ოპერაციები წარუმატებლად დასრულდება, ბანკის კაპიტალი უარყოფითი გახდება და მფლობელები არ დაკარგავენ მნიშვნელოვან ინვესტიციას. დანაკარგების უმეტესობა მოვა ბანკის კრედიტორების წილად, რომელთა შემადგენლობაშიც შეიძლება შედიოდნენ მოქალაქეები, სხვა ბანკები და/ან მთავრობა.

3. სებ-ს ბანკების საკმარისი კაპიტალით უზრუნველყოფისთვის დადგენილი აქვს კაპიტალის მინიმალური მოთხოვნები. ბანკს უნდა ჰქონდეს კაპიტალის მინიმალური ფულადი ოდენობა მანამ, სანამ ის დაიწყებს საქმიანობას და მუდმივად უნდა შეინარჩუნოს სებ-ის მიერ დადგენილი კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტები. ბანკის ზრდასთან ერთად, მთლიანი აქტივების პარალელურად მისი კაპიტალის მინიმალური მოთხოვნებიც იზრდება. თუმცა, ეს სტანდარტები განხილული უნდა იქნას როგორც მხოლოდ მინიმალური მნიშვნელობა. ჩვეულებრივ, ბანკის ფუნქციონირების პროცესში მისი კაპიტალის რაოდენობა მინიმუმს უნდა აღემატებოდეს.

4. კაპიტალი, რომელიც გამოიყენება საზედამხედველო მიზნებისათვის განსხვავდება სააქციო კაპიტალისგან და მას ეწოდება საზედამხედველო კაპიტალი. მაგალითად, გარკვეული აქტივები შეიძლება გამოკლებული იყოს საზედამხედველო კაპიტალიდან. სახელდობრ არამატერიალური აქტივები, რომლებსაც არ გააჩნიათ საიმედო ღირებულება ბანკის გაყიდვის ან ლიკვიდაციის შემთხვევაში. ინვესტიციები სხვა ბანკებში ასევე შეიძლება გამოკლებულ იქნას, რათა ერთი ბანკის კრახმა არ გამოიწვიოს მეორის კაპიტალის შემცირება. ხოლო გარკვეული ვალდებულებები შეიძლება დაემატოს

საზედამხედველო კაპიტალს. ჩვეულებრივ, არსებობენ ვალდებულებები, რომლებიც თავიანთი მახასიათებლებით გვაგონებენ კაპიტალს, ასეთია მაგალითად სუბორდინირებული ვალი. დაბოლოს, გარკვეული მუხლები, რომლებიც არ შედიოდა მთლიან აქტივებში შეიძლება დაემატოს საზედამხედველო კაპიტალს. ყველაზე ჩვეულებრივი დასამატებელი მუხლია სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი. ზემოთ აღნიშნული კორექტირებების გამო, საზედამხედველო კაპიტალი შეიძლება უფრო მეტი ან ნაკლები იყოს ვიდრე სააქციო კაპიტალი.

5. არსებობს კაპიტალის განსხვავებული მაჩვენებლები, მათ შორის მინიმალური განადგობული საწესდებო კაპიტალის, პირველადი კაპიტალის, მეორადი კაპიტალის, საზედამხედველო კაპიტალის და სხვა. დღეს მოქმედი მინიმალური კაპიტალის სტანდარტებს საფუძვლად უდევს ბაზელის კომიტეტის მიერ შემუშავებული სისტემა. არსებული სტანდარტი განსაზღვრავს პირველადი კაპიტალის რისკის მიხედვით შეწონილ აქტივებთან და საზედამხედველო კაპიტალის რისკის მიხედვით შეწონილ აქტივებთან თანაფარდობის მინიმალურ მოთხოვნებს. ეროვნულ ბანკს თავისი შეხედულებისამებრ შეუძლია შემოიღოს კაპიტალის ადეკვატურობის ახალი სტანდარტები. როგორც მინიმუმი, ბანკის კაპიტალის ანალიზი მოიცავს როგორც ზედამხედველობის მიზნით განსაზღვრული კაპიტალის ადეკვატურობის შეფასებას, ისე ბანკის სააქციო კაპიტალის სტრუქტურის, ხარისხისა და მთლიანობაში ბანკის კაპიტალიზაციის არსებული დონის დადგენის, გამოვლენილი ხარვეზებისა და ნაკლოვანებების, დამატებითი კაპიტალის საჭიროების ანალიზისა და შეფასების პროცედურულ საკითხებს. ბანკის კაპიტალის კოეფიციენტები შეიძლება აღემატებოდეს სებ-ის მინიმალურ მოთხოვნას, მაგრამ ამ ბანკის წინაშე აქტივების ხარისხის, ლიკვიდობის და მოგების შედეგებად მდგარი რისკები შეიძლება ისეთი იყოს, რომ კაპიტალის დონე შეიძლება არაადეკვატურად იქნას მიჩნეული.

6. საზედამხედველო კაპიტალი შედგება პირველადი და მეორადი კაპიტალისაგან. პირველადი კაპიტალი შედგება კაპიტალის ნაწილისგან, რომელიც აკმაყოფილებს შემდეგ ოთხ მოთხოვნას. პირველი, მისი გაანგარიშება ადვილად მოწმდება. მეორე, მისი ღირებულება ემყარება ფაქტიურ საბაზრო ოპერაციებს, როგორცაა აქტივების შესყიდვა და ვალდებულებების გაყიდვა, რასაც ადგილი ჰქონდა წარსულში. მესამე, მის ღირებულებაზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს სასესხო პორტფელთან დაკავშირებული მოულოდნელი დანაკარგები. დაბოლოს, მას არა აქვს სახელშეკრულებო მოთხოვნა ბანკის აქტივებიდან მიღებულ შემოსავალზე. ამგვარად, პირველადი კაპიტალი მევალეების და მთავრობის დაცვის საშუალებაა ბანკის აქტივების ღირებულების მოულოდნელი შემცირების შემთხვევაში. საპირისპიროდ, მეორადი კაპიტალი შედგება ისეთი კომპონენტებისგან, რომლებიც მევალეებს და მთავრობას სრულად არ იცავენ. პირველადი კაპიტალი არის ერთადერთი კაპიტალი, რომელსაც შეუძლია ზარალის ატანა. მეორადი კაპიტალი შეძლებს დანაკარგების ატანას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ბანკი შეწყვეტს მუშაობას, ან ზედამხედველი შეუზღუდავს მეორადი კაპიტალის ისეთი კომპონენტების გადახდას, როგორცაა მაგალითად სუბორდინირებული ვალი. ამგვარად, უფრო მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს პირველადი კაპიტალის მიერ დანაკარგების ატანის უნარს.

7. ზედამხედველობის მიზნით განსაზღვრული კაპიტალის ანალიზი მიზნად ისახავს კაპიტალის ადეკვატურობის კ1 და კ2 ნორმატივების სისტემატური და განუხრელი დაცვის მკაცრი კონტროლის დაწესებას, რაც მოითხოვს ბანკის მიერ მოზიდული სახსრების ნაკლებრისკიან და ამავე დროს შემოსავლიან აქტივებში ეფექტიან და ოპტიმალურ განთავსებას.

8. კაპიტალის ადეკვატურობის აღნიშნული კოეფიციენტები წარმოადგენს სებ-ის საზედამხედველო კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების საფუძველს. ბანკების პირველადი კაპიტალი და საზედამხედველო კაპიტალი უნდა იყოს შესაბამისად რისკით შეწონილი აქტივების არანაკლებ 8%-ის და 12%-ის ტოლი, რომელიც დადგენილია „ბანკებისთვის კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების შესახებ დებულების“ თანახმად. ესენია მინიმალური კაპიტალის კოეფიციენტები კარგად მართული ბანკისთვის. ბანკებისთვის, რომლებიც სათანადოდ არ იმართებიან, შენარჩუნებული უნდა იქნას კაპიტალის მაღალი დონე, რომელიც ასახავს რისკის პროფილს. ბანკის კაპიტალის

შეფასებისას ანალიტიკოსმა ყურადღება უნდა გაამახვილოს იმ საკითხებზე, რომლებმაც უნდა განსაზღვროს ბანკის კაპიტალიზაციის დონე, მისი საკმარისობა ბანკის ფუნქციონირების როგორც მიმდინარე ეტაპზე, ისე გრძელვადიან პერსპექტივაში. ბანკის კაპიტალის შეფასებისას ანალიტიკოსმა ყურადღება უნდა მიაქციოს და გააანალიზოს შემდეგი საკითხები:

ა) საზედამხედველო კაპიტალის სტრუქტურა, მისი ძირითადი შემადგენელი კომპონენტების დახასიათება, ზრდის წყაროები და შესაძლებლობები. ყურადღება უნდა გამახვილდეს, თუ რომელი წყაროების ხარჯზე ხდება კაპიტალის ზრდა და რამდენად სტაბილურია იგი; უნდა გაანალიზდეს კაპიტალის ზრდისა და შემცირების ფაქტორები, მათი სიხშირე და გამომწვევი მიზეზები;

ბ) კაპიტალის ადეკვატურობის დადგენილი ნორმის (კ1 და კ2 ნორმატივები) დაცვის მდგომარეობის შეფასება; საზედამხედველო კაპიტალის და რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების მოცულობის ზრდის/შემცირების ტენდენციების და ტემპების ანალიზი, როგორც ცალ-ცალკე, ისე ურთიერთმიმართებაში;

გ) საწესდებო კაპიტალის ანალიზი, რომელშიც განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ბანკის მიერ ეროვნული ბანკის მოთხოვნის შესრულებას, რომელიც დაკავშირებულია საწესდებო და საზედამხედველო კაპიტალის ფულად ფორმაში ზრდის განრიგთან; ამასთან მნიშვნელოვანია, საწესდებო კაპიტალის ზრდა წარმოებდეს ფულადი შენატანებით, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ ბანკი აქვს გარკვეული ფინანსური სიძნელეები, მიუხედავად არსებული კაპიტალიზაციის დონისა, მისთვის საარსებო მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ გარე წყაროებით ანუ ახალი ინვესტიციებით გაზარდოს საწესდებო კაპიტალი და მხოლოდ ფულადი სახსრებით. ამდენად, გაანალიზებული უნდა იქნეს ბანკის გეგმები და შესაძლებლობები, თუ როგორ აპირებს იგი მოიპოვოს კაპიტალის ზრდის დამატებითი წყაროები შესაძლო სირთულეების წარმოშობის შემთხვევაში;

დ) გაუნაწილებელი მოგების ანალიზი, როგორც კაპიტალის ზრდის უმთავრესი შიდა წყარო, მისი ხვედრითი წილი და გავლენა კაპიტალზე. გაუნაწილებელი მოგების შეფასებისას ანალიტიკოსმა უნდა გაითვალისწინოს ბანკის მოგების შეფასების ძირითადი პარამეტრები და შედეგები. აგრეთვე ცალკე უნდა იქნეს განხილული და გაანალიზებული ბანკის გაუნაწილებელი მოგება და სარეზერვო ფონდი, როგორც კაპიტალის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი ნაწილი;

ე) სააქციო კაპიტალის შეფასება. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს იმას, სააქციო კაპიტალის რა მოცულობაა განთავსებული ინვესტიციებსა და ფიქსირებულ აქტივებში. საქართველოს დღევანდელი ეკონომიკური მდგომარეობის და განსაკუთრებით მეორადი ბაზრის არარსებობისა და მისი შემდგომი განვითარების საჭიროების გათვალისწინებით მნიშვნელოვანია, რომ ბანკის სააქციო კაპიტალის უმეტესი წილი ნაკლებრიკიან შემოსავლიან აქტივებში განთავსდეს, ვინაიდან სერიოზული პრობლემების წარმოშობის შემთხვევაში, ზემოაღნიშნული მიზეზების გამო გამწვანდება ინვესტიციებისა თუ ფიქსირებული აქტივების რეალიზაცია;

ვ) სხვა საკითხები, რომლებმაც გავლენა მოახდინა ბანკის კაპიტალზე, მისი ჩამოყალიბების პროცესებზე.

9. ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის განსაზღვრის პროცესი იწყება კრიტიკული ცვლადების ხარისხობრივი შეფასებით, რომლებიც პირდაპირ გავლენას ახდენენ ბანკის საერთო ფინანსურ მდგომარეობაზე. სახელდობრ:

ა) აქტივები – მისი ხარისხი, ტიპი, ლიკვიდურობა და აქტივების დივერსიფიკაცია (ბალანსგარეშე ოპერაციების ჩათვლით), ნეგატიურად კლასიფიცირებულ აქტივებთან კავშირში, აუცილებელ ფაქტორებს წარმოადგენენ კაპიტალის და სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის ადეკვატურობის განსაზღვრის პროცესში.

ბ) სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი - სესხების შესაძლო დანაკარგების არაადეკვატური რეზერვი მოითხოვს დამატებითი ხარჯების გაწევას მიმდინარე პერიოდში, რაც შეამცირებს მოგების ოდენობას. რადგან საიმედო სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი, რომელიც უნდა შედოდეს მეორად კაპიტალში შეზღუდულია მთლიანი რისკით შეწონილი აქტივების 1.25%-მდე, დამატებითმა ხარჯებმა შეიძლება

გაზარდოს რეზერვის დონე ამ ზღვრულ მნიშვნელობაზე მეტად, და შედეგად, მნიშვნელოვანი რაოდენობა არ შევა მეორადი კაპიტალის შემადგენლობაში.

გ) მოგება – ბანკის მიმდინარე და ისტორიული მოგება ერთ–ერთი მნიშვნელოვანი ელემენტია, რომელიც განხილულ უნდა იქნას კაპიტალის ადეკვატურობის შეფასების პროცესში. მაღალი მოგება ბანკს საშუალებას აძლევს დააფინანსოს საკუთარი ზრდა, ბაზარზე შეინარჩუნოს კონკურენტუნარიანობა და ფლობდეს საკმარისი კაპიტალის მტკიცე პოზიციას. აქვე დავმენტ, რომ საგადასახადო ხარჯები აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული მომგებიანობის შეფასებისას. ასევე მნიშვნელოვანია ბანკის სადივიდენდო პოლიტიკა. ჭარბი დივიდენდები უარყოფით გავლენას იქონიებს მოგების საუკეთესო პოზიციაზე კი და შეასუსტებს კაპიტალს. დაბალი დივიდენდები ამცირებენ ინვესტორების ინტერესს აქციების მიმართ, რაც თავის მხრივ შეიძლება ზიანის მომტანი იყოს თუ ბანკი გადაწყვეტს დამატებითი აქციების გაყიდვას.

დ) ლიკვიდობა და სახსრების მართვა - სხვა თანაბარ პირობებში, რაც უფრო დაბალია ბანკის ლიკვიდობის დონე ან მაღალია საპროცენტო განაკვეთის რისკის საერთო დონე, მით უფრო მაღალი უნდა იყოს კაპიტალის მოთხოვნები. ბანკებს, რომლებიც შეზღუდული ლიკვიდობის მდგომარეობაში იმყოფებიან, შეიძლება არ გააჩნდეთ სხვა ალტერნატივა გარდა ზარალით აქტივების გაყიდვისა იმისათვის, რომ შეავსონ ფულადი სახსრების გადინება, და ასეთი დანაკარგების შთანთქმა მოახდინონ კაპიტალის ანგარიშების საშუალებით. ბანკის ლიკვიდობის პოზიციამ შეიძლება გავლენა იქონიოს საჭირო კაპიტალის დონეზე. მსგავსად ამისა, ბანკებმა,, რომლებიც დგანან საპროცენტო განაკვეთის ჭარბი რისკის წინაშე, შეიძლება განიცადონ კაპიტალის დონის მნიშვნელოვანი კლება, როგორც საპროცენტო განაკვეთის არახელსაყრელი ცვლილების შედეგი.

ე) საბალანსო უწყისის სტრუქტურა – შესწავლილ უნდა იქნეს ბალანსის შედგენილობა, რომელიც გვიჩვენებს, წარმოიქმნა თუ არა ბანკში აქტივების და/ან ვალდებულებების ზედმეტი კონცენტრაცია და ხომ არ იჩენს მენეჯმენტი რისკისადმი ზედმეტ ტოლერანტობას? ვინაიდან ასეთ შემთხვევაში არსებობს კაპიტალის შემცირების მაღალი რისკი. ბანკს, რომელიც იჩენს რისკისადმი მიდრეკილებას და რომლის ბალანსში კონცენტრაციის დონე მაღალია, სჭირდება უფრო დიდი მოცულობის კაპიტალი, შესაბამისად: უნდა დადგინდეს როგორც აქტივების, ასევე ვალდებულებათა კონცენტრაცია. ბანკს, რომლის შემოსავლიანი აქტივები არ არის დივერსიფიცირებული, ან რომლის საკრედიტო კულტურაც უფრო ტოლერანტულია რისკის მიმართ, უნდა ჰქონდეს კაპიტალის უფრო მაღალი დონე ვიდრე იგივე სიდიდის ბანკს კარგად დივერსიფიცირებული ნაკლებად რისკიანი ინვესტიციებით. კაპიტალის ადეკვატურობა შეიძლება ასევე გააანალიზდეს ბანკის სადეპოზიტო ანგარიშების ისტორიული და დაგეგმილი ზრდის ტემპის ჭრილში. თუ ბანკი ემსახურება ბაზარს, რომელიც სწრაფი ტემპით ვითარდება და გაუნაწილებელი მოგების ზრდა ჩამორჩება დეპოზიტების ზრდას, ნათელია რომ მენეჯმენტმა უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა ყველა შესაძლო ხერხით კაპიტალის გასაზრდელად. ზრდის ტენდენციასთან ერთად, დეპოზიტების სტრუქტურაში ცვალებადი სადეპოზიტო ანგარიშების ან კონცენტრაციების არსებობა ასევე მნიშვნელოვანია. რაც უფრო მაღალია სადეპოზიტო ბაზის არასტაბილურობა, მით უფრო მაღალია საჭირო კაპიტალის დონე.

ვ) ბალანსგარეშე მუხლები და საქმიანობა – ბალანსგარეშე მუხლები დაფინანსების შემდეგ, ექვემდებარება კაპიტალის მიმართ იგივე მოთხოვნებს, რასაც საბალანსო მუხლები. ამ მუხლების მნიშვნელოვანი ნაწილის დროის მოკლე მონაკვეთში დაფინანსების შემთხვევაში ბანკის კაპიტალის დონე საკმარისი უნდა იყოს აქტივების ხარისხის და რაოდენობის შესანარჩუნებლად. ასევე, სასამართლო პროცესი, სადაც ბანკი მოპასუხის როლში გამოდის ან სხვა პირობითი ვალდებულება, შეიძლება მიუთითებდეს კაპიტალის დაცვის აუცილებლობაზე.

ზ) ადგილობრივი მახასიათებლები – კლიენტურის ტიპი და ადგილობრივი ბიზნესის, ინდუსტრიის ან სოფლის მეურნეობის სტაბილურობა და დივერსიფიკაცია, ასევე გასათვალისწინებელი მნიშვნელოვანი გარემოებებია ამ საოპერაციო გარემოს შესაძლო

ცვლილება და საბანკო და არასაბანკო კონკურენციის ზეწოლა ფინანსური მომსახურების გაწევის პროცესში მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული.

თ) ურთიერთობა ჰოლდინგურ კომპანიასთან - თუ ბანკი წარმოადგენს ჰოლდინგური კომპანიის შვილობილ საწარმოს და საჭიროებს დამატებით კაპიტალს, ასეთ შემთხვევაში ჩვეულებრივი მიდგომა შეიძლება იქნას გამოყენებული პრობლემის გადასაჭრელად, რაც მდგომარეობს მშობლიური ორგანიზაციის მიერ ნასესხები სახსრების მოზიდვაში შვილობილი ბანკის ახლად გამოშვებული აქციების შესაძენად. ამ პროცესს “ორმხრივ ლევერიჯს” უწოდებენ. ინსპექტორს რომ შეემოწმებინა მხოლოდ ბანკის ფინანსური დოკუმენტები, ოპერაციის შედეგები მთლიანობაში ხელსაყრელი აღმოჩნდებოდა, რადგან თვალსაჩინო იქნებოდა კაპიტალის ზრდა. ჰოლდინგური კომპანიის პოზიციიდან გამომდინარე, დამატებით კაპიტალიზაციაზე გავლენას იქონიებდა ვალი და ამ ვალის მომსახურების ძირითადი საშუალება იქნებოდა შვილობილი ბანკის მიერ დივიდენდების გადახდა. ამგვარად, არასათანადო დასკვნები შეიძლება იქნას გამოტანილი, თუ ანალიზი ფოკუსირებული იქნება მხოლოდ შვილობილ ორგანიზაციაზე. კერძოდ, უნდა გაირკვეს შესწევს თუ არა ბანკს უნარი შეინარჩუნოს კაპიტალის ადეკვატური დონე ჰოლდინგური კომპანიის მიერ მოთხოვნილი დივიდენდების გათვალისწინებით.

ი) მენეჯმენტის ხარისხი – მენეჯმენტის უნარი, გამოცდილება, ცოდნა, პატიოსნება და მონაცემები მეტად მნიშვნელოვანია ბანკის კაპიტალის ადეკვატურობის შეფასებისას. რეალურად ძნელია კაპიტალის ისეთი სტრუქტურის შექმნა, რომელიც გაუძლებს მდგომარეობის გაუარესებას, რომელსაც გამოიწვევს მენეჯმენტის უუნარობა ან უპატიოსნო ქმედება. ჯანსაღი მართვა მოიცავს სესხებთან, ინვესტიციებთან, ოპერაციებთან, შიდა კონტროლთან და აუდიტთან და სხვა ფინანსურ საქმიანობასთან დაკავშირებული პოლიტიკის და პროცედურების ფორმულირებას და დანერგვას. ასეთი პოლიტიკის ნაკლოვანებამ ან იმან, თუ როგორ ხდება მათი განხორციელება, შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს ორგანიზაციის კაპიტალის პოზიციაზე.

კ) ბანკის შვილობილ კომპანიებთან დაკავშირებული ფინანსური და რეპუტაციის რისკი. მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული და გაანალიზდეს შვილობილი კომპანიების ფინანსური მდგომარეობა, მათი ფინანსური ურთიერთობები ბანკთან და მასზე დამოკიდებულება, ოპერაციები ბანკსა და მის შვილობილ კომპანიებს შორის და ზემოაღნიშნულის შესაძლო გავლენა ბანკის კაპიტალის პოზიციაზე. შესაძლებლობის შემთხვევაში, ანალიტიკოსმა ასევე უნდა გაანალიზოს და განიხილოს კონსოლიდირებული ბანკის კონსოლიდირებული კაპიტალის კოეფიციენტები და ის ფაქტორები, რომლებიც კონსოლიდირებული კაპიტალის კოეფიციენტებს ზრდიან ან ამცირებენ;

ლ) ანალიტიკოსმა ასევე უნდა გაითვალისწინოს წინა შემოწმების შედეგები, რათა დაადგინოს, მიიღო თუ არა მენეჯმენტმა რაიმე ზომები კაპიტალთან ან კაპიტალის რისკთან დაკავშირებული ხარვეზების გამოსასწორებლად.

10. ხარისხობრივი ფაქტორების გარდა, არსებობს სხვადასხვა რაოდენობრივი შეფასებებიც, რომლებიც მიუთითებენ კაპიტალის ადეკვატურობაზე. მათ შორის ყველაზე გავრცელებულია:

ა) კაპიტალის აქტივებთან ფარდობის კოეფიციენტი. ეს კოეფიციენტი სხვა არაფერია, თუ არა ბანკის უნარის განსაზღვრა გაუძლოს უარყოფით ზეგავლენას. მაღალი კოეფიციენტი თავისთავად არ მიუთითებს ბანკის სიმტკიცეზე, ისევე როგორც დაბალი კოეფიციენტი აუცილებლად არ მიუთითებს ბანკის გარდაუვალ კრახზე;

ბ) კაპიტალის ზრდის ფარდობა აქტივების ზრდასთან. ამ კოეფიციენტის მეშვეობით ხდება ბანკის რესურსების ზრდის და ბანკის კაპიტალის ზრდის ტემპების ერთმანეთთან შედარება. როდესაც ეს მაჩვენებელი ერთზე ნაკლებია, ეს ნიშნავს რომ აქტივები კაპიტალთან შედარებით უფრო სწრაფად იზრდება, ამიტომ კაპიტალის პოზიცია მცირდება და იზრდება ფინანსური ლევერიჯი;

გ) დივიდენდების მოგებასთან ფარდობა. ეს კოეფიციენტი ასახავს მენეჯმენტის გადაწყვეტილებას თუ მოგების რა ნაწილი უნდა გაიცეს აქციონერებზე დივიდენდების სახით და რა ნაწილი უნდა დაემატოს გაუნაწილებელ მოგებას. დივიდენდების მეტად

ლიბერალურმა პოლიტიკამ შეიძლება კაპიტალის გამოფიტვა გამოიწვიოს. კოეფიციენტის ანალიზის გონივრული გამოყენება მოიცავს ინდივიდუალური კოეფიციენტების დონის და ცვლილების ტენდენციის გათვალისწინებას და ურთიერთდამოკიდებულებას კოეფიციენტებს შორის. ეს კოეფიციენტები უნდა შეუდარდეს მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს და შესწავლილ იქნეს ჯგუფის საშუალოსგან მნიშვნელოვანი გადახრების ცვლილების ტენდენციები.

11. გასათვალისწინებელია, რომ კაპიტალის ადეკვატურობის განმსაზღვრელი ყველა ფაქტორი როდი შეიძლება შეფასდეს რაოდენობრივად (მენეჯმენტის ხარისხი უპირველესი მაგალითია) და ისინიც კი, რომელთა შეფასებაც შესაძლებელია, რაოდენობრივი მაჩვენებლებით უნდა იქნეს განხილული აქტივების, მოგების, ლიკვიდობის და სხვა ხარისხობრივი ელემენტების ფონზე. იგივე შეფასება შეიძლება განხორციელდეს მსგავსი ბანკების ჯგუფთან შედარების გზით; შედარების პროცესი გულისხმობს ცალკეული ბანკის ფუნქციონირების შედარებას იგივე სიდიდის, ტიპის და საოპერციო გარემოს მქონე ბანკებთან და ჯგუფში ბანკის ადგილის განსაზღვრას. ასეთი შედარება მეტად სასარგებლო შეიძლება იყოს, მაგრამ ასეთი ფინანსური ინფორმაციის ინტერპრეტაცია მეტად საფრთხილოა. მაღალი ან დაბალი რანგი სხვა არაფერია თუ არა სტატისტიკური ფაქტის აღიარება; შემდგომი კვლევის გარეშე შეუძლებელია განვაცხადოთ რომ ბანკი კარგად ან ცუდად ფუნქციონირებს.

12. კაპიტალის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ცვლადების მიმდინარე დონე მნიშვნელოვანია, მაგრამ ანალიტიკოსმა ასევე უნდა გაითვალისწინოს თუ რა მოხდება მომავალში. საკმარისი არ არის მარტო იმის ცოდნა, რომ კაპიტალი ადეკვატურია მიმდინარე კვარტლის განმავლობაში. ის პირობები, რომლებსაც ეს შეფასება ემყარება სხვადასხვა ფაქტორების (ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური დესტაბილიზაცია, ბანკის მმართველობითი რგოლის ხარისხის გაუარესება, შეუსაბამო კონკურენციასთან, რესტრუქტურირებული ვალების მოცულობის და სხვა არამემოსავლიან ან ნაკლებად რენტაბელურ შემოსავლიანი აქტივების ზრდა და ასე შემდეგ) ზეგავლენით მომავალი თვეების განმავლობაში შეიძლება მნიშვნელოვნად შეიცვალოს. ანალიტიკოსმა, მოსაზრების ჩამოსაყალიბებლად უნდა განიხილოს ამ ფაქტორების ზეგავლენა ბანკის საქმიანობაზე.

13. ამრიგად კაპიტალის ადეკვატურობის განსაზღვრისას მხედველობაში მიიღება კაპიტალის დონე ბანკის ფინანსურ მდგომარეობასთან მიმართებაში, პრობლემური და უხარისხო აქტივებისა და ბალანსგარეშე საქმიანობის ბუნება, სიდიდე და მიმართულება; ბანკის ბალანსის შემადგენლობა; ბანკის არსებული და დაგეგმილი ზრდა და ბანკის მენეჯმენტის სიძლიერე. კაპიტალის შეფასება მხოლოდ მაშინ უნდა დასრულდეს, როდესაც ანალიტიკოსს სრული და ზუსტი წარმოდგენა ექნება იმ რისკებზე, რომელთა წინაშეც ბანკი დგას. დამატებით გასათვალისწინებელია: ბანკის წმინდა შემოსავლის სიდიდე, ანუ ბანკის უნარი მიიღოს და შეინარჩუნოს საკმარისი მოცულობის წმინდა მოგება, დივიდენდების გაცემის გონივრულობა, მენეჯმენტის მიერ ფინანსურ ბაზარზე დამკვიდრებისა და ფინანსური დახმარების სხვა წყაროების მოძიების უნარი, მენეჯმენტის სტრატეგია კაპიტალის შენარჩუნების ან ზრდის საკითხებში, ბანკის ადგილმდებარეობა და კონკურენტუნარიანობა.

14. კაპიტალის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე ანალიტიკოსი ვალდებულია ბანკის კაპიტალს მიანიჭოს შესაბამისი კატეგორია, რომელიც დასაბუთებული უნდა იყოს დასკვნაში მოცემული არგუმენტებით და მაქსიმალურად უნდა შეესაბამებოდეს ყველა იმ მოთხოვნას, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას დასკვნის განხილვის დროს.

მუხლი 4. აქტივები

1. აქტივების ხარისხის ანალიზი მოიცავს ბანკის აქტივების სტრუქტურული შემადგენლობის, მისი თითოეული შემადგენელი ნაწილის ხარისხის, მათი რისკიანობისა და შემოსავლიანობის შეფასების საკითხებს. რამდენადაც ბანკის აქტივების ხარისხი ბანკის მუშაობის და განვითარების ქვაკუთხედი, იმდენად აქტივების მაღალი ხარისხი

უშუალოდ განაპირობებს ბანკის მომგებიანობას. აქტივების ხარისხის შეფასებისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს ისეთ საკითხებზე, როგორცაა:

ა) ბანკის აქტივების სტრუქტურის დახასიათება, რისთვისაც გათვალისწინებული უნდა იქნეს ბანკის მემკვიდრეობა და მისი განვითარების ისტორია, მიმდინარე ეტაპზე ბანკის ძირითადი საქმიანობისა და ოპერაციების სპეციფიკა და კონცენტრაცია, მომავალი განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებები, ვინაიდან ყოველივე ამის გათვალისწინებით, კონკრეტული ბანკი ხასიათდება გარკვეული თავისებურებებითა და აქედან გამომდინარე შედეგებით;

ბ) საკრედიტო პორტფელის ხარისხის შეფასება, რისთვისაც აუცილებელია პორტფელის ანალიზი ეკონომიკის სექტორების და ვალუტის ჭრილში, ვადიანობის და გირაოს მიხედვით. აგრეთვე მნიშვნელოვანია საკრედიტო პორტფელის რისკის დონის შეფასება, ანუ რამდენად ადეკვატურია საკრედიტო პორტფელთან მიმართებაში სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვი. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა იქნეს გამახვილებული ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებზე, როგორცაა საკრედიტო პორტფელის დივერსიფიკაცია, ვადიანობის ანალიზი და შეფასება „გეპის“ გათვალისწინებით, ჩამოწერილი სესხების მოცულობა და მათი ცვლილება შესაბამისი პერიოდის განმავლობაში;

გ) ნეგატიურად კლასიფიცირებული სესხების ხვედრითი წილი მთლიან სესხებში, მისი სტრუქტურა და ანალიზი, განვლილ პერიოდში მისი ცვლილების სიხშირე და ტენდენციები როგორც კატეგორიების მიხედვით, ისე ვალუტის სახეობის და ეკონომიკის სექტორების ჭრილში. ქვეყნის ეკონომიკაში შესაძლო სირთულეებიდან გამომდინარე მსესხებელთა კრედიტუნარიანობის გათვალისწინებით შესაძლებელია დამატებით განხილულ იქნეს ნეგატიური სესხების ზრდის პროგნოზი და მისი გავლენა ბანკის კაპიტალზე;

დ) რისკით შეწონვას დაქვემდებარებული აქტივების მოცულობის ცვლილება და მის საფუძველზე ბანკის მიერ განხორციელებული ოპერაციების რისკიანობის შეფასება;

ე) ბანკის აქტივების სხვა ძირითადი მუხლების დახასიათება, შემოსავლიანი აქტივების ბაზის განსაზღვრა, ანალიზი და შეფასება. სხვა საკითხები, რომლებიც განსაზღვრავს ბანკის აქტივების ხარისხს და ნებისმიერი ბალანსგარეშე პირობითი ვალდებულებების შესრულებასთან დაკავშირებული რისკის შეფასება.

2. განხილვას საჭიროებს:

სესხების მიმდინარე და დაგეგმილი ზრდა ბანკის კაპიტალთან კავშირში;

მაღალი ზრდის სფეროები;

დაუფინანსებელი სასესხო ვალდებულებები;

აქტივების ხარისხის გაუარესების ნიშნები;

საკრედიტო პორტფელის რისკის მახასიათებლებთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია შემდეგის ჩათვლით:

– ადგილობრივი/სახელმწიფო ეკონომიკური მაჩვენებლები;

– სხვა ადგილობრივ ფინანსურ დაწესებულებებში არსებული ტენდენციები;

– დაგეგმილი ან უკვე დაწყებული ახალი პროდუქტები.

3. გარდა ამისა განხილული უნდა იქნას :

ა) საკრედიტო პორტფელის რისკის რეიტინგის პროფილი სტანდარტულად შეფასებულ სესხების, პრობლემური სესხების დონის, განაწილების, სერიოზულობის და ცვლილების ტენდენციის, ნეგატიურად კლასიფიცირებული, რესტრუქტურირებული, ვადაგადაცილებული და უმოქმედო აქტივების ჩათვლით, როგორც საბალანსო ისე გარესბალანსო ოპერაციებისათვის;

ბ) სმდრ და სხვა რეზერვების ადეკვატურობა;

გ) გარესბალანსო ოპერაციებით წარმოშობილი ან შემცირებული საკრედიტო რისკი, როგორცაა დაუფინანსებელი ვალდებულებები, კომერციული და სარეზერვო სტენდბაი აკრედიტივი;

დ) აკრედიტივები და საკრედიტო ხაზები, დაფარვის გრაფიკის გარეშე სესხების მოცულობა;

- ე) საკრედიტო და საინვესტიციო პორტფელების დივერსიფიკაცია და ხარისხი;
 - ვ) აქტივების კონცენტრაციის არსებობა, მათ შორის ბანკიდან ინფორმაციის __მიღება 40 უმსხვილესი მსესხებლის შესახებ;
 - ზ) წინა შემოწმების დროს აქტივების ხარისხის შეფასება და მენეჯმენტის მიერ საკრედიტო პორტფელის და აქტივების სხვა კატეგორიების ადეკვატური შეფასების უნარი.
 - თ) თუ ბანკს გააჩნია მნიშვნელოვანი შვილობილი კომპანიები, მაშინ ასევე უნდა იქნას განხილული და შეფასებული კონსოლიდირებული ბანკის აქტივების ხარისხის პროფილი. თუ აქტივების ხარისხის მნიშვნელოვანი რისკი თავმოყრილია შვილობილ კომპანიებში, მაშინ ამ რისკებმა შეიძლება აიძულონ ბანკი, რომ მან გაზარდოს შვილობილი კომპანიის კაპიტალის პოზიცია.
4. ანალიტიკოსი ვალდებულია აქტივების ხარისხის ანალიზის და შეფასების საფუძველზე ბანკის აქტივებს მიანიჭოს შესაბამისი კატეგორია, რაც დასაბუთებული უნდა იყოს დასკვნაში მოცემული არგუმენტებით და მაქსიმალურად უნდა პასუხობდეს ყველა იმ მოთხოვნას, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას დასკვნის განხილვის დროს.

მუხლი 5. მოგება

1. ბანკის მომგებიანობის შეფასებისას მნიშვნელოვანი ყურადღება უნდა დაეთმოს შემოსავლების წყაროსა და სტაბილურობას და ყველა იმ ცვლილებას, რომელიც გვხვდებოდა განვიღო საანგარიშგებო პერიოდში. დასკვნაში გაანალიზებული და შეფასებული უნდა იყოს ბანკის მოგების ცვლილების გამომწვევი მიზეზები, მიღებული შედეგები და მათი გავლენა ბანკის წლიური ბიუჯეტის პარამეტრების შესრულების მდგომარეობაზე.
2. მოგების, როგორც ბანკის ფინანსური საქმიანობის და განვითარების ერთ-ერთი მთავარი მაჩვენებლის, დახასიათებისას ანალიტიკოსის ანალიზი და შეფასება კონცენტრირებული უნდა იქნეს ისეთ საკითხებზე, როგორცაა:
 - ა) წმინდა საპროცენტო მარჟა, როგორც ბანკის საპროცენტო პოლიტიკის ძირითადი ბერკეტი და მისი ანალიზი;
 - ბ) დარეზერვების ხარჯი და მისი გავლენა წმინდა მოგებაზე. აქტივების ხარისხის ცვალებადობიდან გამომდინარე დარეზერვების ხარჯის გავლენა წმინდა საპროცენტო მარჟაზე;
 - გ) არასაპროცენტო შემოსავალ-ხარჯები, მათი სტაბილურობა და სტრუქტურული შემადგენლობის ანალიზი; წმინდა არასაპროცენტო მარჟა და მისი ანალიზი;
 - დ) ექსტრაორდინალური ხარჯები, მათი მოცულობა, წარმოშობის მიზეზები და აუცილებლობა;
 - ე) აქტივებსა და კაპიტალზე უკუგების კოეფიციენტები (ROA და ROE), როგორც ბანკის მომგებიანობის ძირითადი მაჩვენებლები, მათი ტენდენციების ანალიზი და შეფასება;
 - ვ) წმინდა მოგების განაწილების ანალიზი, მათი ადეკვატურობა ბანკის ფინანსური მდგომარეობის გათვალისწინებით.
3. ანალიტიკოსის მიერ უნდა:
 - ა) გაანალიზდეს წმინდა საპროცენტო შემოსავალი. ბანკის წმინდა საპროცენტო შემოსავალი, როგორც საშუალო აქტივების პროცენტი უნდა შეუდარდეს მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელს, რომ დადგინდეს რამდენად მეტია ან ნაკლებია ბანკის წმინდა საპროცენტო შემოსავალი მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით. შეფასებული და განხილული უნდა იქნას ის ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ წმინდა საპროცენტო მარჟაზე;
 - ბ) განხილულ იქნეს სპრედი საპროცენტო ხასიათის აქტივების უკუგების და საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების კოეფიციენტებს შორის. ბანკის სპრედი შედარებულ უნდა იქნეს მსგავსი ბანკების ჯგუფის მონაცემებთან და განისაზღვროს რითია განპირობებული ეს სხვაობა საპროცენტო ხასიათის აქტივებზე უკუგების კოეფიციენტის განსხვავებით, საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების კოეფიციენტის განსხვავებით თუ ორივეთი.

უნდა გაანალიზდეს ბანკის საპროცენტო შემოსავალი როგორც საშუალო აქტივების პროცენტი;

გ) განხილულ იქნეს UBPR-ის ინფორმაცია ცვლილების ტენდენციის შესახებ, შეიმჩნეოდა თუ არა საპროცენტო შემოსავლის, როგორც საშუალო აქტივების პროცენტის, მნიშვნელოვანი ცვლილება. ანალიტიკოსმა ასევე უნდა განსაზღვროს საბაზრო საპროცენტო განაკვეთის ცვლილებასთან ერთად სხვა ფაქტორი, მაგალითად, აქტივების სტრუქტურის ცვლილება ხომ არ ახდენდა გავლენას უკუგების კოეფიციენტის ცვლილებაზე;

დ) ბანკის აქტივებზე უკუგების კოეფიციენტი შედარებულ უნდა იქნეს ჯგუფის მონაცემებთან და დადგინდეს ცვლილება გამოწვეული იყო აქტივების ცვლილებით თუ სხვადასხვა ტიპის აქტივებზე უკუგების კოეფიციენტების ცვლილებით. განსაზღვრულ უნდა იქნეს ბანკის აქტივები ზოგადად უფრო გრძელვადიანია თუ მოკლევადიანი ჯგუფთან შედარებით და მისი საშუალებით არის თუ არა შესაძლებელი ცვლილების ახსნა.

4. გაანალიზებულ უნდა იქნეს ბანკის საპროცენტო ხარჯი, როგორც საშუალო აქტივების პროცენტი. შესაბამისად:

ა) განხილულ უნდა იქნეს UBPR-ის ინფორმაცია ცვლილების ტენდენციის შესახებ, ჰქონდა თუ არა ადგილი საპროცენტო ხარჯების, როგორც საშუალო აქტივების პროცენტის მნიშვნელოვან ცვლილებას. განსაზღვრულ იქნეს საბაზრო საპროცენტო განაკვეთის ცვლილების გარდა, ვალდებულებების ნაკრების ცვლილება, რამ განაპირობა საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების კოეფიციენტის ცვლილება;

ბ) შედარებულ იქნეს ბანკის საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების კოეფიციენტი ჯგუფის მონაცემებთან. დადგინდეს, ჰქონდა თუ არა ადგილი ცვლილებას, რით იყო იგი გამოწვეული ვალდებულებების ცვლილებით თუ სხვადასხვა ტიპის ვალდებულებებზე გაწეული ხარჯის ცვლილებით;

გ) თუ ბანკი დეპოზიტებზე ან სხვა ვალდებულებებზე იხდის უფრო მაღალ საპროცენტო განაკვეთს მსგავს ბანკებთან შედარებით, უნდა დადგინდეს სხვაობის მიზეზები (სწრაფი ზრდა, დეპოზიტების მიღების სირთულე და სხვ);

დ) ბანკის მიერ სებ-თვის ყოველთვიურად წარდგენილი GAP-ის ანგარიშების გამოყენებით განსაზღვრულ იქნეს, გაიზარდა თუ შემცირდა ბანკის სპრედი საბაზრო საპროცენტო განაკვეთის ზრდის ან შემცირების შემთხვევაში. შეუდარდეს ბანკის წმინდა საპროცენტო პოზიცია ჯგუფის მაჩვენებლებს. დადგინდეს ნებისმიერი შედარებითი სისუსტის მიზეზები (კაპიტალის დაბალი დონე, უმოქმედო აქტივების დიდი რაოდენობა და ა.შ.).

5. ბანკის საკომისიო შემოსავალი შედარებულ უნდა იქნეს მსგავსი ბანკების ჯგუფის ანალოგიურ მაჩვენებელთან და აღიწეროს ნებისმიერი შესამჩნევი ტენდენცია. რისთვისაც:

ა) განსაზღვრული უნდა იქნეს წარმოებს თუ არა საკომისიოს მიღება სტაბილური წყაროებიდან, როგორცაა გადარიცხვები ან სადეპოზიტო სეიფის ყუთები, ან ცვალებადი წყაროებიდან, როგორცაა საკომისიო შემოსავალი სამთავრობო ხელშეკრულებებიდან ან სხვა მსხვილი კლიენტებიდან. თუ სამთავრობო ხელშეკრულებებიდან მიღებული საკომისიო შემოსავალი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ბანკის მოგების ფორმირებაში, ანალიზში მითითებულ უნდა იქნას ბანკზე ამ ფაქტის შესაძლო უარყოფითი გავლენის შესახებ;

ბ) გაანალიზებულ იქნეს ბანკის ფინანსური ოპერაციებიდან მიღებული მოგება (ე.ი მოგება/ზარალი ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობიდან, საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებიდან და უცხოური ვალუტით ვაჭრობიდან);

გ) უნდა დადგინდეს უჩვეულოდ მაღალი მოგების ან ზარალის მიზეზები;

დ) ბანკის მიერ ფინანსური ოპერაციებიდან მიღებული მოგება შედარებულ იქნეს ჯგუფის მაჩვენებლებთან;

ე) განხილულ იქნეს UBPR-ში მოცემული ცვლილების ტენდენცია და განისაზღვროს მოგების წყარო შედარებით სტაბილურია თუ ძლიერ იცვლება კვარტლიდან კვარტლამდე. თუ იცვლება, გამოთვლილ უნდა იქნეს ბოლო რამდენიმე კვარტლის განმავლობაში მიღებული საშუალო მოგება და შედარებული ჯგუფის მაჩვენებელთან.

6. გაანალიზებულ იქნეს ბანკის ადმინისტრაციული ხარჯები. სახელდობრ:

ა) ბანკის ადმინისტრაციული ხარჯების საშუალო აქტივებთან ფარდობის კოეფიციენტი უნდა შეუდარდეს მსგავსი ბანკების ჯგუფს და აღიწეროს ნებისმიერი შესამჩნევი ტენდენცია. თუ ადმინისტრაციული ხარჯები უჩვეულოდ მაღალია, გარკვეით მონაწილეობს თუ არა ბანკი მაღალ ხარჯებთან დაკავშირებულ ოპერაციებში ჩვეულებრივზე უფრო მეტად. ეს ოპერაციები შეიცავენ მოთხოვნამდე დეპოზიტებს და მომსახურებებს, საიდანაც საკომისიო შემოსავლის მიღება ხდება;

ბ) თუ ადმინისტრაციული ხარჯები მაღალია, ადმინისტრაციული ხარჯების ძირითადი კომპონენტები, როგორც მთლიანი აქტივების პროცენტი, უნდა შეუდარდეს ჯგუფის მაჩვენებლებს, რათა განისაზღვროს თუ რომელი კომპონენტია უჩვეულოდ განსხვავებული;

გ) თუ მთლიანი პერსონალის კომპენსაცია და ხარჯები (პერსონალისა და განვითარების ხარჯები UBPR-ში) მაღალია, უნდა დადგინდეს ამის მიზეზი უჩვეულოდ მაღალი ხელფასებია თუ თანამშრომელთა ზედმეტი რაოდენობა;

7. ბანკის წმინდა საოპერაციო შემოსავლის (წმინდა შემოსავალი დარეზერვებამდე UBPR - ში) საშუალო აქტივებთან ფარდობის კოეფიციენტი უნდა შეუდარდეს ჯგუფის მაჩვენებლებს და აღიწეროს მისი ცვლილების ნებისმიერი შესამჩნევი ტენდენცია. ანალიტიკოსმა უნდა შეაჯამოს უჩვეულოდ მაღალი ან დაბალი წმინდა საოპერაციო შემოსავლის ძირითადი მიზეზები;

8. ანალიტიკოსმა უნდა გაანალიზოს აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის შესაქმნელად გაწეული ხარჯები;

ა) ბანკის ამ ტიპის ხარჯების საშუალო აქტივებთან ფარდობის კოეფიციენტი შედარებული უნდა იქნეს ჯგუფის მაჩვენებლებთან და აღწერილი ნებისმიერი შესამჩნევი ტენდენცია. შედარება უნდა განხორციელდეს მიმდინარე ფინანსური ანგარიშგების პერიოდისთვის და საშუალო წინა სამი-ოთხი პერიოდისთვის;

ბ) დადგინდეს, ბანკის მიერ გატარებული ხარჯები ასახავს თუ არა რეზერვებში არსებულ ცვლილებებს.

გ) უნდა აღინიშნოს აქტივების ხარისხის ანალიზის გამოყენებით, დარეზერვების ხარჯები გაიზარდება თუ შემცირდება ახლო მომავალში.

9. უნდა განისაზღვროს, ბანკის წმინდა საოპერაციო შემოსავალი აღემატება თუ ნაკლებია დარეზერვების ხარჯებზე.

10. განხილულ უნდა იქნეს აქტივების გაყიდვიდან მიღებული წმინდა მოგება(ზარალი), აგრეთვე მოგება(ზარალი) სავალუტო პოზიციიდან, გაუთვალისწინებელი მუხლებიდან და უჩვეულო საქმიანობისთვის დაწესებული საშემოსავლო გადასახადიდან. ასევე განხილულ იქნეს შეფასებული დარიცხული გადასახადები მათი სიზუსტის უზრუნველსაყოფად და იმისათვის, რომ მათი გათვალისწინება მოხდეს ბანკის წმინდა მოგების გაანალიზების პროცესში. ბევრი მიზეზის გამო ბანკებს აქტივები და ვალდებულებები შეიძლება გამოსახული ჰქონდეთ სხვადასხვა ვალუტაში. ზოგჯერ, ბანკმა შეიძლება მიიღოს ხელსაყრელი სპრედი სადეპოზიტო სერტიფიკატების გამოშვებით იმ ქვეყნის ვალუტაში, სადაც საპროცენტო განაკვეთები დაბალია და ამ ნასესხები სახსრებიდან მიღებული სახსრები გამოიყენოს ფასიანი ქაღალდების შესაძენად ან სესხების გასაცემად იმ ქვეყნის ვალუტაში, სადაც საპროცენტო განაკვეთები მაღალია. რისკი, რა თქმა უნდა, არის ის, რომ ის ვალუტა რომელშიც დენომინირებულია აქტივები შეიძლება გაუთვალისწინდეს მეორე ვალუტის მიმართ. ეს რისკი სავალუტო რისკს წარმოადგენს.

სავალუტო რისკის მართივი მაგალითის სახით წარმოვიდგინოთ, რომ ბანკის გარკვეული ვადიანობის აქტივები დენომინირებულია აშშ დოლარებში და იგივე ვადიანობის მქონე ვალდებულებები დენომინირებულია მხოლოდ ლარებში. თუ დოლარის ღირებულება ლარის მიმართ მცირდება, მაშინ ბანკის მიერ აშშ დოლარში მიღებული საპროცენტო შემოსავალი გადაცვლის შედეგად, შეისყიდის ლარის უფრო ნაკლებ რაოდენობას. ბანკის მიერ ლარებში გადახდილი საპროცენტო ხარჯი არ შეიცვლება. შესაბამისად, ბანკის სპრედი შემცირდება. (ასევე აღსანიშნავია, დოლარის ღირებულების გაუთვალისწინებელი ეფექტი აქტივების და ვალდებულებების ძირითადი

თანხის ღირებულებაზე, რომელიც განხილულია მოგების ანალიზის სხვა განყოფილებაში). რისკი არ იარსებებდა, თუ ბანკის მთელი ვალდებულებები აქტივებთან ერთად წარმოდგენილი იქნებოდა აშშ დოლარებში. ასეთ შემთხვევაში, დოლარის გაუფასურება შეამცირებდა საპროცენტო შემოსავლებსა და ხარჯებს დაახლოებით იგივე ოდენობით და ბანკის სპრედი მიახლოებით უცვლელი დარჩებოდა.

სავალუტო რისკი ყოველთვის არსებობს, როცა გარკვეულ ვალუტაში დენომინირებული აქტივებისა და ვალდებულებების რაოდენობას შორის არსებობს სხვაობა. ამ სხვაობას უწოდებენ მოცემულ ვალუტაში ღია სავალუტო პოზიციას. არსებობს კიდევ ერთი გარემოება, როდესაც სავალუტო რისკი მაინც არსებობს მაშინაც კი, თუ მოცემულ უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული აქტივები და ვალდებულებები ტოლია. ამ დროს, აქტივების და ვალდებულებების ვადიანობა განსხვავებულია. სრული ახსნა იმისა, თუ რატომ ხდება ეს ასე, რთულია მაგრამ მოვლენათა ჯაჭვი შემდეგნაირია. დავეუშვათ, რომ აშშ დოლარებში დენომინირებული აქტივები უფრო გრძელვადიანია ვიდრე იგივე ვალუტაში დენომინირებული ვალდებულებები. თუ დოლარი უფასურდება, ბანკის საპროცენტო ხასიათის აქტივებზე უკუგების კოეფიციენტი და საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების უკუგების კოეფიციენტი შემცირდება, დასაწყისისთვის უცვლელი სპრედის შენარჩუნებით. ვალდებულებების ვადის დადგომისას მათი რეფინანსირება უნდა მოხდეს, საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების უკუგების კოეფიციენტი საწყის დონეს დაუბრუნდება და სპრედს შეამცირებს.

თუ მონაცემები ხელმისაწვდომია, ანალიტიკოსს შეუძლია აღმოაჩინოს სავალუტო რისკი ცხრილის გამოყენებით, რომელიც გვიჩვენებს ღია პოზიციას სხვადასხვა ვალუტაში. თუ მოცემულ ვალუტაში უფრო მეტი აქტივები და ვალდებულებები იქნებოდა დენომინირებული, ბანკის სპრედი შემცირდებოდა ამ ვალუტის ღირებულების შემცირებასთან ერთად. ანალიტიკოსმა უნდა განსაზღვროს ის ვალუტები, რომლებშიც ბანკს აქვს სხვაობა აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის და გაარკვიოს ვალუტის როგორი ცვლილება (ღირებულების ზრდა თუ გაუფასურება) მოუტანს ზიანს ბანკს. ანალიტიკოსმა ასევე უნდა აღნიშნოს, მნიშვნელოვანია რისკი თუ არა. სებ-ის მიერ დადგენილი მოთხოვნის თანახმად ბანკის წმინდა ღია პოზიცია (სხვაობა მთლიან ღია გრძელ პოზიციასა და მთლიან ღია მოკლე პოზიციას შორის) არ უნდა აღემატებოდეს ბანკის საზედამხედველო კაპიტალის 20%-ს.

ბანკის სპრედი ორი გადამწყვეტი ფაქტორიდან ერთერთია, რომელიც განსაზღვრავს წმინდა საპროცენტო შემოსავალს. ანალიტიკოსმა ბანკის სპრედი უნდა შეადაროს მსგავსი ბანკების სპრედს და უნდა იცოდეს, თუ როგორ იცვლებოდა ეს უკანასკნელი დროში. შემდეგ, ანალიტიკოსმა საპროცენტო ხასიათის აქტივებზე უკუგების კოეფიციენტი და საპროცენტო ხასიათის ვალდებულებების კოეფიციენტი უნდა შეუდაროს მსგავსი ბანკების ჯგუფს და გაარკვიოს რით არის გამოწვეული განსხვავება მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალო მაჩვენებლისგან. დაბოლოს, ანალიტიკოსს უნდა ჰქონდეს ინფორმაცია საპროცენტო განაკვეთის და სავალუტო რისკების შესახებ, რასაც მნიშვნელოვანი გავლენის მოხდენა შეუძლია სპრედზე თუ საპროცენტო განაკვეთები ან სავალუტო კურსი იცვლება.

11. მომგებიანობის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე ანალიტიკოსი ვალდებულია ბანკის მოგებას მიაჩიოს შესაბამისი კატეგორია, რაც დასაბუთებული უნდა იყოს და მაქსიმალურად უნდა შეესაბამებოდეს ყველა იმ მოთხოვნას, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას მისი განხილვის დროს.

მუხლი 6. ლიკვიდურობა

1. დასკვნის ამ ნაწილში უნდა შეფასდეს ბანკის ლიკვიდობის ადეკვატურობა, იქიდან გამომდინარე, თუ რამდენად აუცილებელია ბანკისთვის ფულადი ნაკადების მოძრაობა და რამდენად აქვს მას უნარი დააფინანსოს ბანკიდან თანხების გაუთვალისწინებელი გატანა და ბანკის აქტივ-პასივების მართვის ხარისხი, რისკის მართვა.

ბანკის ლიკვიდურობის შესაფასებლად ანალიტიკოსმა უნდა განიხილოს და გააანალიზოს შემდეგი საკითხები:

ა) ბანკის ვალდებულებების სტრუქტურა და მისი დახასიათება. დეპოზიტების მოცულობა და კლასიფიკაცია სხვადასხვა მახასიათებლების მიხედვით, მათი სტრუქტურული შემადგენლობა და ვადიანობა. უნდა შეფასდეს ბანკის მიმდინარე ვალდებულებების დინამიკა და მათი ცვლილების გამომწვევი მიზეზები. აღნიშნული ანალიზის საფუძველზე კონკრეტული ბანკისთვის უნდა დადგინდეს მიმდინარე ანგარიშებზე არსებული სახსრების ზრდა-შემცირების საშუალო მაჩვენებელი;

ბ) ბანკის კლიენტურა, მისი ქცევის თავისებურებანი და მუშაობის ძირითადი პრინციპები. უნდა დახასიათდეს კომერციული ორგანიზაციების, მოქალაქეების, საბიუჯეტო, ადგილობრივი მმართველობისა და თვითმმართველობის ორგანოების, ბანკებისა და სხვა საფინანსო ორგანიზაციების დეპოზიტების ხვედრითი წილი ბანკის მთლიან დეპოზიტებში, განვლილი პერიოდის განმავლობაში ტემპებისა და ტენდენციების გათვალისწინებით;

გ) ბანკის ნასესხები სახსრების სტრუქტურა და მისი დახასიათება. ნასესხები სახსრების მოცულობა და კლასიფიკაცია სხვადასხვა მახასიათებლების მიხედვით, მათი სტრუქტურული შემადგენლობა და ვადიანობა. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ნასესხები სახსრების რა მოცულობა უკავია საკრედიტო ხაზებს, დონორებისაგან მიღებულ სესხებს და მათი დაფარვის პირობებს;

დ) ბანკის აქტივ-პასივების მართვის ანალიზი და შეფასება, როგორც ბანკის „გეპი“. „გეპის“ ანალიზისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს კუმულატიურ დისბალანსზე, რადგან აქტივ-პასივების მხოლოდ პროცენტული თანაფარდობის ანალიზი არ იძლევა ზუსტ სურათს ბანკში ფულადი სახსრების მოძრაობის შესახებ;

ე) ლიკვიდურობის ანალიზისას მნიშვნელოვანია აგრეთვე გარესაბალანსო ვალდებულებების შეფასება შესაბამისი რისკის გათვალისწინებით. აღნიშნული რისკის გაუთვალისწინებლობამ შესაძლებელია ბანკს ლიკვიდურობის საკითხში სერიოზული პრობლემები შეუქმნას;

ვ) ბანკის ლიკვიდურობის ნორმატივების დაცვის ანალიზი. რამდენად სტაბილურია ეს კოეფიციენტები, იზრდება თუ მცირდება ისინი და რატომ (ნათლად უნდა იქნეს ახსნილი კოეფიციენტების ცვალებადობის მიზეზები). ხომ არ ხდება ლიკვიდურობის კოეფიციენტების დაცვა ხელოვნური მანიპულაციებით (იგულისხმება მოკლევადიანი სესხების მიღება სხვადასხვა ბანკებისაგან და საკორესპოდენტო ანგარიშებზე ურთიერთგაცვლილი თანხები). აგრეთვე უნდა შეფასდეს ბანკის უნარი და შესაძლებლობა საჭიროების შემთხვევაში მოიპოვოს დამატებითი ფულადი სახსრები.

ზ) ბანკის პოტენციური ლიკვიდობის რისკის შეფასებისას ანალიტიკოსმა უნდა განიხილოს ასევე ბანკის მიმდინარე მდგომარეობა და შემდეგი კოეფიციენ-ტების ცვლილების ტენდენცია:

სესხები/დეპოზიტები;

ლიკვიდური აქტივები/დეპოზიტები;

მიმდინარე ლიკვიდობის კოეფიციენტი;

ლიკვიდური აქტივები/მთლიანი ვალდებულებები;

დეპოზიტების ზრდა სესხების ზრდასთან მიმართებაში.

თ) სებ-ის მიერ დადგენილი მინიმალური სტანდარტი განხილულ უნდა იქნეს როგორც მხოლოდ აბსოლუტური მინიმუმი. ბანკის ლიკვიდობის პოზიცია ანალიტიკოსის მიერ უნდა შეფასდეს მაშინაც კი თუ ბანკი აკმაყოფილებს მინიმალურ მოთხოვნებს.

2. ბანკის ლიკვიდობის პოზიციაზე გავლენას ახდენს და განიცდის იმ მაჩვენებლების გავლენას, რომლებიც CAEL-ის შეფასების სისტემის შემადგენელი ნაწილებია. სახელდობრ:

ა) ჭარბი კაპიტალის მქონე ბანკებს უფრო ადვილად მიუწვდებათ ხელი ნასესხებ სახსრებზე და ამგვარად უკეთესი პოზიცია აქვთ გაუთვალისწინებელი გადინების დასაძლევად, ვიდრე ბანკებს, რომელთაც სუსტი კაპიტალი აქვთ. ამასთან, როგორც ფულადი სახსრების მუდმივი წყარო, კაპიტალი გაცილებით სტაბილურია ვიდრე ფულადი სახსრების სხვა წყაროები, როგორცაა მაგალითად დეპოზიტები. აქტივების

ხარისხი ასევე გავლენას ახდენს ლიკვიდობაზე. თუ მსესხებლები არ იხდიან სესხის ძირითად თანხას ან პროცენტს, მაშინ ბანკს შეიძლება არ ჰქონდეს ხელთ საკმარისი ფული, რომ დაფაროს ძირითადი თანხა და პროცენტი მის ვალდებულებებზე;

ბ) დაბალი მოგება, რომელიც განპირობებულია უარყოფითი წმინდა საპროცენტო შემოსავლით ან ჭარბი ადმინისტრაციული ხარჯებით, ასევე შეამცირებს ბანკის ფულად სახსრებს;

გ) თუ ბანკს აქვს ფულის ზედმეტი ოდენობა, შეიძლება მან მოგებაზე უარყოფითი გავლენა იქონიოს. ლიკვიდობის ფინანსური ანალიზი და მონიტორინგი ითვალისწინებს ყოველ ჩამოთვლილ ურთიერთგავლენას და ასევე ყურადღებას ამახვილებს ბანკის ლიკვიდობის პოზიციის ობიექტურ მაჩვენებლებზე, როგორცაა ლიკვიდური აქტივების ოდენობა და ვალდებულებების სტრუქტურა.

3. დოკუმენტალური ზედამხედველობის განყოფილების ანალიტიკოსმა, ბანკის ლიკვიდობის ანალიზის პროცესში უნდა დასვას შემდეგი კითხვები:

ბანკი ამცირებს თუ ზრდის მის მფლობელობაში არსებულ ლიკვიდურ აქტივებს? ლიკვიდობის სხვადასხვა საზომის მიხედვით, ბანკს უფრო მეტი თუ ნაკლები ლიკვიდური აქტივი გააჩნია ჯგუფთან შედარებით?

ბანკი ამცირებს თუ ზრდის მის დამოკიდებულებას ფულადი სახსრების არასტაბილურ წყაროებზე, როგორცაა დიდი დეპოზიტები ან სხვა ბანკების ან სამთავრობო დეპოზიტები? უფრო მეტად ეყრდნობა თუ არა ბანკი ამ რესურსებს ჯგუფთან შედარებით? აქვს თუ არა ბანკს დასაფარი ვალის მნიშვნელოვანი ოდენობა ახლო მომავალში, ისეთი რაოდენობით, რომელიც აღემატება იმ აქტივებს, რომელთა ვადაც დადგება იგივე პერიოდში?

აკმაყოფილებს თუ არა ბანკი სებ-ის მინიმალურ საზედამხედველო მინიმუმს ლიკვიდობასთან დაკავშირებით?

4. დოკუმენტალური ზედამხედველობის განყოფილების ანალიტიკოსმა უნდა გამოთვალოს ბანკის საბალანსო უწყისში აღრიცხული ლიკვიდური აქტივების ოდენობა და გაარკვიოს იზრდება თუ მცირდება იგი. ლიკვიდური აქტივები შეიძლება შეიცავდნენ ფულს, სებ-ში ბანკის სადეპოზიტო ანგარიშს და დეპოზიტებს სხვა ბანკებში. ბანკის შესადარებლად ჯგუფის სხვა ბანკებთან, ანალიტიკოსმა უნდა განიხილოს ლიკვიდური აქტივების ვალდებულებებთან ფარდობის კოეფიციენტი და შეუდაროს იგი ჯგუფის საშუალოს, ამასთან ერთად დააკვირდეს კოეფიციენტის ცვლილების ტენდენციას ბოლო პერიოდის განმავლობაში.

ა) თუ ეს კოეფიციენტი მნიშვნელოვნად მაღალია ვიდრე ჯგუფის საშუალო მაჩვენებელი, ანალიტიკოსმა უნდა აღნიშნოს ამცირებს თუ არა ლიკვიდობის მაღალი დონე მოგებას. იგი ასევე უნდა დაუკავშირდეს ბანკს რათა განსაზღვროს, აპირებს თუ არა მენეჯმენტი შეინარჩუნოს ლიკვიდობის მაღალი დონე, თუ იგი განპირობებულია სესხების მომგებიანი გაცემის ან ინვესტირების შესაძლებლობების დროებითი ნაკლებობის გამო.

ბ) თუ ეს კოეფიციენტი ჯგუფის საშუალოზე დაბალია, ანალიტიკოსმა უნდა შეატყობინოს მენეჯმენტს პოტენციური საფრთხის შესახებ. მან ასევე კითხვა უნდა დასვას, აქვს თუ არა მენეჯმენტს ბანკის ლიკვიდობის გაზრდის გეგმა, არსებობს თუ არა გამართლება ბანკის დაბალი ლიკვიდობის შენარჩუნებასთან დაკავშირებით.

გ) ამის შემდეგ, ანალიტიკოსმა უნდა გამოთვალოს ბანკის სხვა აქტივების ოდენობა, რომელიც ზემოხსენებულისგან განსხვავებით შედარებით ნაკლებად ლიკვიდურია, მაგრამ რომლის გაყიდვაც საჭიროების შემთხვევაში შეიძლება აუცილებელი გახდეს ან შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც გირაო ნასესხები სახსრებისთვის. ამ აქტივებს მიეკუთვნება მთავრობის სახაზინო ვალდებულებები და სხვა სამთავრობო ფასიანი ქაღალდები, საშინაო კორპორაციული ვალი და უცხოეთის სამთავრობო ორგანიზაციების მიერ გამოშვებული ფასიანი ქაღალდები. ანალიტიკოსმა უნდა გაითვალისწინოს, იზრდება თუ მცირდება ამ აქტივების საერთო ოდენობა და გამოთვალოს მისი ვალდებულებებთან ფარდობის კოეფიციენტი ჯგუფის საშუალოსთან შედარების მიზნით. ლიკვიდობის შეფასებისას, ამ აქტივების შედარებით მაღალ ოდენობას შეუძლია ანალიტიკოსის მონაცემებში არსებული ლიკვიდური აქტივების შედარებით დაბალი რაოდენობის კომპენსირება.

5. ლიკვიდობის მონიტორინგის შემდეგი სტადიაა ვალდებულებების შედგენილობა. აღსანიშნავია ოთხი ძირითადი მაჩვენებელი, რომელთა მონიტორინგიც უნდა მოხდეს. ამ მაჩვენებელთაგან ერთ-ერთის მაღალი მნიშვნელობა ან ზრდა, რომელიც დაკავშირებულია იმასთან თუ რა არის ტიპური ჯგუფის ბანკებისთვის, მიუთითებს დაფინანსების წყაროების შესაძლო არასტაბილურობაზე და არახელსაყრელია. თითოეული მაჩვენებლისთვის, ანალიტიკოსმა ბანკი უნდა შეუდაროს მსგავსი ბანკების ჯგუფის საშუალოს და აღწეროს ნებისმიერი შესამჩნევი ტენდენცია. სახელდობრ:

ა) მოკლევადიანი ვალდებულებები როგორც მთლიანი ვალდებულებების პროცენტი. თუ ეს პროცენტი მაღალია, და ბანკის ვალდებულებების წილი, რომლის ვადაც დადგება ნებისმიერ დღეს მაღალია, ბანკმა უნდა განახლოს ეს ვალდებულებები ან ჰქონდეს საკმარისი ფულადი სახსრები მათ დასაფარად.

ბ) სამთავრობო ორგანიზაციების და სხვა ბანკების დეპოზიტები როგორც მთლიანი ვალდებულებების პროცენტი. ეს დეპოზიტები შეიძლება არ იყოს ბანკისთვის ფულადი სახსრების სტაბილური წყარო.

გ) კლიენტთა დეპოზიტების საშუალო სიდიდე. საშუალო სიდიდის გამოსათვლელად, ანალიტიკოსმა უნდა გაყოს კლიენტთა მთლიანი დეპოზიტები სადეპოზიტო ანგარიშების რაოდენობაზე. დიდი ოდენობის დეპოზიტები ფულადი სახსრების ნაკლებად სტაბილური წყაროა ვიდრე მცირე ოდენობის დეპოზიტები.

დ) მოთხოვნამდე დეპოზიტები როგორც კლიენტთა მთლიანი დეპოზიტების პროცენტი. მოთხოვნამდე დეპოზიტები, განმარტების თანახმად, უფრო ადვილად შეიძლება იქნას გატანილი, ვიდრე შემნახველი ან ვადიანი დეპოზიტები, და მათ კლიენტები იყენებენ როგორც გადახდის საშუალებას. ამ მიზეზების გამო, მოთხოვნამდე დეპოზიტები ფულადი რესურსების ნაკლებად სტაბილური წყაროა ვიდრე სხვა ტიპის დეპოზიტები.

6. ანალიტიკოსმა ასევე უნდა შეისწავლოს ბანკის ლიკვიდობის პოზიცია იმის გათვალისწინებით, აქვს თუ არა ბანკს ვალდებულებების მნიშვნელოვანი ოდენობა, რომელიც ახლო მომავალში უნდა დაიფაროს. მაგალითად, ბანკს შეიძლება ჰქონდეს ერთი დიდი ოდენობის ვადიანი დეპოზიტი, სებ-გან მიღებული ნასესხები სახსრები, რომლის ვადაც დგება, ან გამოშვებული ობლიგაცია დიდ თანხაზე, რომლის ვადაც დადგება მომდევნო რამდენიმე თვის განმავლობაში. თუ ბანკის ფინანსური მდგომარეობა გაუარესდა დიდი მოცულობის ვალდებულებების გაცემის დასაწყისიდან, არსებობს შესაძლებლობა, რომ ბანკი ვერ შესძლებს ვალდებულების რეფინანსირებას და შეიძლება წარმოიშვას ლიკვიდობის კრიზისი, რაც გამლიერდება თუ ეკვივალენტური ოდენობის აქტივების დაფარვის ვადა არ დადგება დროის იგივე პერიოდში.

7. ფინანსური ანგარიშგების გამოყენებით, რომელიც გვიჩვენებს აქტივებს და ვალდებულებებს მათი ვადის დადგომამდე დარჩენილი დროის მიხედვით, ანალიტიკოსმა უნდა გამოიანგარიშოს ბანკის აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის სხვაობა ვადიანობის ჭრილში. თუ არსებობს ვალდებულებების მნიშვნელოვანი სიჭარბე აქტივებთან შედარებით ნებისმიერ ჩამოთვლილ დროის კატეგორიაში, ანალიტიკოსმა უნდა გაითვალისწინოს ეს ფაქტი როგორც ლიკვიდობის პოტენციური პრობლემა, დაუკავშირდეს ბანკს და გაარკვიოს აქვს თუ არა მენეჯმენტს შემუშავებული გეგმა ვალდებულებების რეფინანსირების განახლების შესახებ. ამასთან, თუ ანალიტიკოსმა იცის განსაკუთრებით დიდი ერთი ვალდებულება, რომლის ვადაც დგება და რომელიც აღემატება ან ტოლია ბანკის მთელი აქტივების 10%-ის, მან უნდა აღნიშნოს ეს როგორც ლიკვიდობასთან დაკავშირებული პრობლემა, მაშინაც კი თუ აქტივების ადეკვატური ოდენობის ვადის დადგომა ხდება იგივე დროს.

8. ლიკვიდობის ფინანსური მიმოხილვის უკანასკნელი ნაწილი არის იმის განსაზღვრა, ასრულებს თუ არა ბანკი სებ-ის მინიმალურ მოთხოვნებს ლიკვიდობასთან დაკავშირებით. თუ სებ-ის მიერ განსაზღვრული პროცედურების შესაბამისად გაანგარიშებული ბანკის ლიკვიდობის კოეფიციენტი ნაკლებია მინიმუმზე, ანალიტიკოსმა უნდა გააფრთხილოს სებ-ის მენეჯმენტი, განსაზღვროს დანაკლისის ოდენობა და დაუკავშირდეს ბანკს რათა გაარკვიოს თუ რა ნაბიჯები გადაიდგა ბანკის მიერ დანაკლისის შესავსებად.

9. ანალიტიკოსმა ფინანსური ანალიზი უნდა დაასრულოს ბანკის ლიკვიდობის პოზიციის საერთო შეფასებით. ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორების მნიშვნელობა სათანადოდ უნდა იქნას შეფასებული. თუ ბანკს აქვს ლიკვიდური აქტივების შედარებით დაბალი დონე, მაგალითად ანალიტიკოსმა უნდა განსაზღვროს ვალდებულებების შედგენილობა ამართლებს თუ არა ასეთ დაბალ დონეს. თუ ვალდებულებები უპირველესად ფულადი სახსრების სტაბილური წყაროებია, როგორცაა გრძელვადიანი მცირე მოცულობის ვადიანი დეპოზიტები, მაშინ ლიკვიდური აქტივების დაბალი დონე შეიძლება გამართლებულ იქნას. მეორე მხრივ, თუ ვალდებულებები შედგება უპირატესად რესურსების არასტაბილური წყაროებისგან, როგორცაა დიდი მოცულობის დეპოზიტები ან სამთავრობო დეპოზიტები, ლიკვიდური აქტივების დაბალი დონე კიდევ უფრო შემამოფთებელი იქნება.

10. ბოლოს, ანალიტიკოსმა უნდა განიხილოს მოგების, აქტივების ხარისხის და კაპიტალის ადეკვატურობის არსებული ტენდენციების გავლენა ბანკის ლიკვიდობის პოზიციაზე. თუ კაპიტალი მცირდება, მაგალითად, უფრო რთული იქნება ბანკისთვის საგანგებო შემთხვევაში მოიხიდოს სახსრები. თუ ბანკი განიცდიდა ზარალს გადაუხდელი პროცენტის ან უკონტროლო ადმინისტრაციული ხარჯების გამო, და მოსალოდნელია ხარჯები მომავალშიც, ბანკის ლიკვიდური აქტივები მალე ამოიწურება.

11. ლიკვიდურობის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე ანალიტიკოსი ვალდებულია ბანკის ლიკვიდურობას მიანიჭოს შესაბამისი კატეგორია, რაც უნდა დასაბუთდეს დასკვნაში მოცემული არგუმენტებით და მაქსიმალურად უნდა შეესაბამებოდეს ყველა იმ მოთხოვნას, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას მისი განხილვის დროს.

მუხლი 7. საერთო დასკვნა

1. ანალიტიკოსი ვალდებულია ფინანსური ანგარიშგების მიღებიდან არაუგვიანეს 20 დღის განმავლობაში მოამზადოს ზემოთ აღნიშნული საკითხების ანალიზის შედეგებით დასკვნა, რომელიც უნდა ასახავდეს:

ა) იმ ფაქტორებს, რომელთა საფუძველზეც ასეთი დასკვნა იქნა შედგენილი;

ბ) საბალანსო უწყისის სტრუქტურის განხილვა;

გ) აქტივების ხარისხის შეფასება;

დ) მოგების შეფასება;

ე) ლიკვიდობის შეფასება;

ვ) კაპიტალის შეფასება;

ზ) ზედამხედველის რეკომენდაციები (რეაგირება) - მიმართული ბანკის ფინანსური მდგომარეობის კომპლექსური გაჯანსაღებისაკენ. და საზედამხედველო სტრატეგია;

თ) კითხვები, რომლებიც მენეჯმენტის წინაშე უნდა დაისვას, ბანკის უკეთ გაგების მიზნით.

თითოეული ღონისძიება და რეკომენდაცია მაქსიმალურად უნდა იყოს დასაბუთებული, ეყრდნობოდეს ზედამხედველობის დასკვნაში მოცემულ ანალიზსა და შეფასებებს. გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ თითოეული რეკომენდაცია და ღონისძიება წარმოდგენილი უნდა იქნეს CAEL-ის ოთხივე კომპონენტის კონტექსტში, რაც ხელს შეუწყობს ბანკის მიმართ გასატარებელი კონკრეტული ღონისძიებებისა და რეკომენდაციების ეფექტიანობას.

2. შემოწმების დასასრულს ანალიტიკოსმა ბანკს უნდა მიანიჭოს CAEL-ის სისტემის კომპოზიტური რეიტინგი. ამასთან, კომპოზიტური რეიტინგი უმთავრესად უნდა იყოს ბანკის საერთო ფინანსური მდგომარეობის შეფასების გამომხატველი და შეიძლება არ ეყრდნობოდეს CAEL-ის შემადგენელი კომპონენტების რეიტინგების საშუალო არითმეტიკულს. დასკვნა მისი დასრულებისთანავე უნდა გადაეცეს განსახილველად დოკუმენტალური ზედამხედველობის განყოფილების უფროსს როგორც წერილობით, ასევე ელექტრონული ვერსიის სახით. შესაძლებელია განხილვის ფუნქციის შესრულება პერიოდულად დაეკისროს დეპარტამენტის რომელიმე წარმომადგენელს.

მუხლი 8. დასკვნის განხილვა

1. საქართველოს ეროვნული ბანკის ზედამხედველობის დეპარტამენტის დოკუმენტალური ზედამხედველობის განყოფილების ანალიტიკოსის მიერ CAEL-ის სისტემით შესრულებული გარესაბანკო ზედამხედველობის დასკვნა და მის საფუძველზე მომზადებული სარეკლამაციო წერილის პროექტი საქართველოს ეროვნული ბანკის ზედამხედველობის დეპარტამენტის დებულების თანახმად, მისი დასრულებისთანავე განსახილველად და რეაგირებისათვის გადაეცემა განყოფილების უფროსს, რომელიც ვალდებულია შეავსოს **N3 დანართის** ფორმა და დაურთოს იგი ანალიტიკოსის მიერ მომზადებულ დასკვნას მომზადებული საინფორმაციო პაკეტის საბოლოო ვარიანტის სახით.

2. დასკვნების განხილვა იძლევა მათი ხარისხის და სისრულის კონტროლის შესაძლებლობას, განხილვის ფუნქციის საშუალებით უნდა ხორციელდებოდეს დასკვნაში მოყვანილი ინფორმაციის სისტემატური გადამოწმება. განხილვის ძირითადი მნიშვნელობა იმაშია, რომ უზრუნველყოფილი იქნას დასკვნის ფორმისა და შინაარსისათვის დადგენილი მინიმალური სტანდარტების დაცვა. გარდა ამისა, იქმნება შუალედური დონე პერსონალსა და მენეჯმენტს შორის, რაც იძლევა შესრულებული სამუშაოს შეფასების საშუალებას. ამასთან, პერსონალი ეცნობა დეპარტამენტში მიღებულ სტანდარტებს, ხორციელდება უკუკავშირი და პერსონალი იღებს კონკრეტულ მაგალითს იმისა, რა გზით უნდა გაუმჯობესდეს მისი მუშაობა.

3. დასკვნის განხილველი პირი ვალდებულია წინასწარ დადგენილ ვადებში, შეაფასოს წარმოდგენილი დასკვნის სისწორე და ადეკვატურობა. რის შემდეგაც ცვლილებების, შეცდომების გამოსწორების, ან მასში დამატებითი ინფორმაციის შეტანის აუცილებლობისას მან უნდა გამოიძახოს ანალიტიკოსი და მას მოთხოვოს დასკვნაში აუცილებელი ცვლილებების შეტანა. განხილვის დამთავრების შემდეგ მიიღება დასკვნის საბოლოო ვარიანტი, რომელიც უნდა პასუხობდეს ამ სახელმძღვანელოს დადგენილ მოთხოვნებს. მან ყველა დასკვნა უნდა განიხილოს ყოველგვარი გამონაკლისის გარეშე.

4. დასკვნის განხილვის ფუნქციის შედეგია მთლიანადაა დამოკიდებული მისი განხილველის მიდგომებზე, ანუ იმაზე, თუ რამდენად კვალიფიციურადაა განიხილული და რედაქტირებული დასკვნა. დასკვნის განხილველი პასუხისმგებელია განყოფილების მუშაკების მიერ დასკვნის შინაარსისა და ფორმის დადგენილი სტანდარტების დაცვაზე და შენარჩუნებაზე. დასკვნის სწორი შეფასებისათვის განხილველი კარგად უნდა ერკვეოდეს ფინანსური ანალიზის საფუძვლებში და იცნობდეს დეპარტამენტის სტანდარტებს.

5. განხილველმა უნდა დაწეროს დასკვნის ფურცლებზე დასკვნის შინაარსთან დაკავშირებით თავისი შენიშვნები და კომენტარები, რომლის ასლი უნდა გადაეცეს იმ ანალიტიკოსს, რომელმაც მოამზადა დასკვნა. ორიგინალი უნდა იქნეს შენახული და დასკვნის საბოლოო ვარიანტთან ერთად უნდა გადაეცეს დეპარტამენტის უფროსს. დასკვნის განხილველს მართებს მიუთითოს, თუ რა დონის შესწორებები უნდა გაკეთდეს, რამდენადაა სრული ანალიზი. წარმოჩენილია თუ არა ანალიზის ყველა ნაწილში ბანკის არსებული და მომავალი ფინანსური მდგომარეობა და მისი მნიშვნელობა. ყოველი კომპონენტის ანალიზი უნდა განიხილოს ამ სახელმძღვანელოს შესაბამისად. უნდა მიუთითოს არის თუ არა წარმოდგენილი ანალიზი მოკლე, გასაგები და ხომ არ არის ის გადატვირთული ზედმეტი დეტალებით? და როგორაა ის დაწერილი.

დასკვნა განხილული უნდა იქნას ასევე მონაცემთა სწორად წარმოდგენის კუთხით. მოყვანილი ინფორმაცია და ცხრილები უნდა იყოს წარმოდგენილი ამ სახელმძღვანელოთი გათვალისწინებული დასკვნის ფორმატის მიხედვით.

6. დასკვნის წამკითხველს არ უნდა გაუჭირდეს დაწერილის წაკითხვა. დასკვნა უნდა იყოს წარმოდგენილი ისეთ ფორმატში, რომელიც ადვილად წარმოაჩენს ინფორმაციას. დასკვნის ფორმატის შეფასებისას განხილველმა უნდა გაითვალისწინოს შემდეგი საკითხები:

ა) შეესაბამება თუ არა დასკვნა იმ სტანდარტს, რომელიც დადგენილია ამ სახელმძღვანელოთი. თუ არა, ახსნილი უნდა იქნას რაშია განსხვავება. თუ დასკვნის ფორმატი განსხვავდება დადგენილი სტანდარტისაგან, უნდა მიუთითოს აუქმობებს თუ

არა მას ასეთი განსხვავებები. თუ აუმჯობესებს, ხომ არ უნდა წარედგინოს დეპარტამენტის ხელმძღვანელობას გაუმჯობესებული ფორმატი, მისი შემდგომი განხილვის მიზნით;

ბ) სწორია თუ არა წარმოდგენილი მონაცემები და კოეფიციენტები და ერთვის თუ არა კოეფიციენტების გაანგარიშება. უნდა მიუთითოს არასწორი მონაცემები და არასწორად გაანგარიშებული კოეფიციენტები და ამის მიზეზები, ასევე თუ რა მონაცემები ან კოეფიციენტები არაა მოყვანილი დასკვნაში;

გ) დასკვნა წარმოდგენილია დადგენილ ვადაში თუ დაგვიანებით. თუ დასკვნა წარმოდგენილია დაგვიანებით, უნდა იქნას ახსნილი რატომ. დაბოლოს დასკვნის განმხილველმა პირმა უნდა შეაჯამოს ანალიზთან დაკავშირებით თავისი დასკვნები ზემოთ ხსენებული ასპექტების გათვალისწინებით და მიუთითოს ფორმატისა და წარმოდგენილი ვადების დაცვის თაობაზე. გარდა ამისა თუ რა ვადა მიეცა შემმოწმებელს დასკვნის გასწორებისათვის და რატომ. ამასთან მიუთითოს თუ როგორ შეიძლებოდა სტატისტიკური ანგარიშის გაუმჯობესება და რა სახის დამატებით ტრენინგს საჭიროებს ანალიტიკოსი შემდეგში დასკვნების სწორად მომზადებისათვის.

7. ანალიტიკოსის დასკვნა განხილვის შედეგებთან ერთად მისი დასრულებისთანავე განმხილველი პირის მიერ წარედგინება დეპარტამენტის უფროსს და მხოლოდ ამის შემდეგ უნდა განთავსდეს \\Galaxy-svc\Supervision\Report –ის შესაბამის ფოლდერებში.

ტერმინი „ფულადი სახსრების არასტაბილური წყაროები“ ეხება დეპოზიტორებს, რომლებსაც ხელი მიუწვდებათ ფინანსურ ინფორმაციაზე, რომელიც შეიძლება მიუწვდომელი იყოს ფართო საზოგადოებისათვის, და ამიტომ საშუალება აქვთ გამოიტანონ თავიანთი დეპოზიტები უფრო სწრაფად ვიდრე სხვა დეპოზიტორებმა.
